

Asia: VN/7491/2024

Vanhojen metsien kriteerit Suomessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Varsinais-Suomen ELY-keskus kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä kriteereiksi vanhoille metsille Suomessa. ELY-keskusten keskeisiin tehtäviin kuuluu yleisen edun valvonta mm. luonnon monimuotoisuuden suojelun ja säilyttämisen sekä luontokadon pysäyttämisen osalta.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (= VARELY) toteaa lausuntonaan seuraavaa:

EU:n luonnontilaiset ja vanhat metsät ovat ekosysteemien kruununjalokiviä. Ne ovat merkittäviä hiilivarastoja ja korvaamattomia luonnon monimuotoisuuden säilyttäjiä. EU:n biodiversiteetti-strategian tavoitteena on suojella nämä metsät tiukasti, määritellä ne, kartoittaa niiden laajuus ja seurata niiden tilaa.

Nyt lausuttavana olevassa määrittelyssä Vanhojen metsien kriteerit Suomessa (11.6.2024) on hyödynnetty SYKE:n ja Luken yhteistyössä laatimaa raporttia "Luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät Suomessa: EU:n komission ohjeet ja kansallinen tarkastelu" ja muuna aineistona kriteeristön laadinnassa on käytetty mm. valtion metsien kartoitusten tuloksia sekä osittain METSO-ohjelman valintaperusteita. Euroopan komissio on julkaissut maaliskuussa 2023 ohjeistuksen vanhojen metsien määrittelemiseksi.

Komission ohjeistus ei aseta suoraan tavoitetta tarkasteltavien puiden iälle eikä myöskään koolle tai määrälle. Kansallisessa kriteeristössä iälle ja lahopuun määrälle on asetettu myös numeeriset kriteerit. Ehdotettu kriteeristö asettaa kuitenkin korkeat vaatimukset metsien iälle ja kuolleelle puulle. Tämän seurauksena vain harvat metsät, lähinnä jo olemassa olevilla suojelualueilla, täyttävät nämä vaatimukset.

Lausuttavana olevassa määrittelyssä valtapuuston iäksi esitetty keski-ikä hemiborealisella metsäkasvillisuusvyöhykkeellä 140 v. ja lahopuun määrä vähintään 50 m³/ha tarkoittaa käytännössä luonnontilaista metsää (primary forests). METSO-suojeluohjelmassa edellytetään I-luokan vanhalta metsältä yli 10m³/ha lahopuumäärää sekä lahopuujatkumoa. Natura 2000-verkoston Borealiset luonnonmetsät –luontotyyppin valintakriteerinä on eri ikäluokkia edustavan puuston tilajakauman ohella, että lahopuun määrä ylittää 10 m³/ha tai 10 % kokonaispuuston määrästä.

VARELY viittaa tässä yhteydessä Vanhojen metsien kriteerit Suomessa -luonnokseen (11.3.2024/ Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö): Kuten luonnoksessa todetaan kuolleen puuaineksen määrässä ja laadussa voi olla suuria eroja vanhojen metsien välillä olosuhteista ja metsätyypistä riippuen, joten yksiselitteistä minimimäärää ei lahopuulle voi asettaa.

Lausunnolla olevassa määrittelyssä on myös esitetty vanhoille metsille minimipinta-alat. Etelä-Suomen pitkäaikainen intensiivinen maankäyttö on johtanut siihen, että luonnontilaisia ja vanhoja metsiä on jäljellä vain vähän ja ne ovat tyypillisesti hyvin pienialaisia. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää suojella nämä Etelä-Suomen metsät täysimääräisesti.

Nykyinen METSO-rahoitus on pienentynyt merkittävästi eikä suureen tarjontaan pystytä vastaamaan ELY-keskuksissa. Päätymässä olevan METSO-ohjelmakauden lopussa maanomistajien taholta on tullut yhteydenottoja METSO:n I-luokan kriteerit täyttävistä kohteista. VARELYn alueelle erityisen paljon on tullut myös tarjolle II-luokan kangasmetsiä, joten maanomistajien tahtotilaan siirtää aiemmin talousmetsäkäytössä olevia metsiköitä suojeluun tulee vastata. Myös nämä täyttävät EU:n tarkoittaman vanhojen metsien määritelmän (Vanhojen metsien kriteerit Suomessa -luonnos (11.3.2024/ Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö). Rahoituksen riittämättömyyden johdosta METSO-kohteet jäävät nyt toteuttamatta tai ovat toteutusjonossa useita vuosia tai ne hakataan.

Valtion mailla suojelun tulee kattaa tarkoituksenmukaiset ekologiset kokonaisuudet, ottaen huomioon kytkeytyneisyys ja ennallistamispotentiaali. Tämä liittyy myös juuri hyväksytyn ennallistamisasetuksen toimeenpanoon ja kustannustehokkuuteen. Erityisesti Etelä-Suomessa tulee edistää aktiivisesti potentiaalisten vanhojen metsien ennallistamistoimia, jotta niille saadaan luotua luonnontilaisten ja vanhojen metsien ominaispiirteitä.

Suojelemme ja turvaamme luonnon monimuotoisuutta tulevaisuuden sukupolville myös Etelä-Suomessa. Olemassa olevien vanhojen metsien suojelu on keskeinen keino torjua luontokatoa. Kriteerien ikä- ja lahopuuraajoja tulisikin vielä harkita uudelleen, jotta merkittävä osa komission tarkoittamista luonnontilaisista ja vanhoista metsistä tulisi suojelun piiriin EU:n biodiversiteetti-strategian tavoitteiden (= luontokadon pysäyttäminen) mukaisesti. Vanhoilla metsillä on erityinen merkitys myös hiilivarastoina. Valtion metsiä tulee tarkastella myös tästä näkökulmasta.

Alueellisen näkökulman huomioimiseksi suojeluratkaisuissa, tulee inventointiaineistosta ja sen perusteella tehdystä suojeluehdotuksesta pyytää lausunto alueellisilta ELY-keskuksilta, jotka edistävät luonnon monimuotoisuuden suojelua alueellaan ja käyttävät luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa.

Jotta Suomi voi saavuttaa EU:n BD-strategian tavoitteen suojella kaikki jäljellä olevat luonnontilaiset ja vanhat metsät, on suojelun toteutuksessa turvattava ELY-keskusten (sekä niitä seuraavien organisaatioiden) rahoitus ja henkilöresurssit erityisesti yksityismaiden suojelun osalta. Vanhojen metsien määrittelyn tueksi tarvitaan selkeä soveltamisohje viranomaisille. Yksityismaiden osalta tulee käynnistää oma METSO-ohjelmaan kytkeytyvä kartoitus- ja markkinointiprosessi, jolla tunnistetaan suojelua edellyttävät alueet ja käynnistetään niiden toteutus ripeästi.

Mattila Olli

Jokinen Teija
Varsinais-Suomen ELY